

Hälsningstal Hangö den 6 december 2016

Ärade krigsveteraner, Herr Kommendör, Herr Stadsfullmäktiges
Ordförande, Herr Stadsdirektör
Mina Damer & Herrar!

Det är en stor ära för mig att idag som representant för Svenska
Finlandsfrivilligas Minnesförening få framföra en varm hälsning till er alla.
Vår Minnesförening har nu verkat i 16 år och är arvtagare till Förbundet
Svenska Finlandsfrivilliga, som bildades den 27 mars 1940 i Märkäjärvi,
nuvarande Salla.

Jag vill denna dag även framföra en hälsning till er från två av våra nu
levande Hangöveteraner Stig Skogsberg 97 år och Bengt Jansson 98 år. Stig
ingick i 3. jägarkompaniet och Bengt i 2. jägarkompaniet, Murrays kompani.

Det är en mycket speciell dag för mig personligen och min bror Claes att få
vara här idag. Det var vår far, den svenske finlandsfrivillige Anders
Grafström, som var chef för det jägarkompani som intog Hangö och lät
hissa flaggan på Lignellska huset, dåvarande statsverkets hus.

Claes och jag är här med våra fruar.

Min fru Evas far var även han finlandsfrivillig, men under Vinterkriget. Han
tillhörde ett luftvärnsbatteri som var grupperat vid Runsala, 4 km väster om
Åbo centrum. Evas mamma, Vivian, föddes i Åbo 1917 och deltog i kriget
bland annat som lotta. Claes och jag har dessutom bott i Finland under åren
1955 – 58. Detta är något om vår Finlandsbakgrund.

Vi har tidigare idag varit med om ”En upprepning av historien genom
flagghissningen enligt den 4. december 1941”, i och med att man hissade en
välgjord kopia av Pellijeffs blåvita näsduk.*

Mot bakgrund av denna händelse vill jag här i korthet berätta om hur 3.
jägarkompaniet genomförde sin framryckning mot Hangö.

Chef för kompaniet var, som sagt, dåvarande kaptenen Anders Grafström
och det jag kommer att berätta om finns bland annat att läsa i boken ”Från
Salla till Hangöudd”. Pappas egna minnen.

Den 3. december hade man i kompaniet fått höra rykten om att Hangö höll
på att evakueras. Kompaniet var för tillfället underställt chefen för 2.
bataljonen/IR 55. Chef för IR 55 var överstelöjtnant Runo Wiberg. Det var
av honom pappa fick flaggan som kom att hissas i Hangö.

Kl 1200 gavs ordern ”marschfärdiga” till kompaniet och efter förberedelser
påbörjades marschen mot fronten kl 1545.

Efter en och en halv timme når man sina gamla stridställningar.

* Denna näsduk hissades innan flaggan. Klockslaget, som är broderat på näsduken, anger kl 0700.

Här får man en värdefull förstärkning i och med att pionjärfänriken Ivan Pellijeff med två pionjärer ansluter sig till kompaniet. Det visade sig nämligen att vägen fram mot Hangö var kraftigt försåtminerad. Under natten den 4. december framrycker man över Lappviks stationssamhälle, Tvärminne by, Henriksberg till Hangö. Försåtmineringarna, och röjandet av dessa, medförde att framryckningen fördröjdes ganska väsentligt och pappa skriver att det blev en hård marsch. All utrustning fick bäras eftersom man inte kunde medföra några fordon. Man var tvungen att gå i kolonn mitt i vägbanan. Under marschen detonerade tidsinställda bomber i olika befästningar. Lösa hästar och hundar sprang omkring i skogen och utlöste en del mineringar. Man kunde även se bortkastade handeldvapen, hjälmar och pjäser av varierande slag.

Kl 0625 rycker man så in i Hangö. Staden låg öde och tom och förödelsen var stor och det brann fortfarande i en del byggnader. Vattentornet var sprängt och det rykte ur stadshusets ruiner. När pappa kom ned till hamnen och såg förödelsen skriver han att han fick ett intryck av Dunkerque.

Kyrkan och det Lignellska huset, statsverkets hus, var stadens mest betydande byggnader och man valde den senare för att där kunna hissa den finska flaggan. Kompaniet ställdes upp på torget framför Lignellska huset (adressen var då Första-Majtorget 12) och precis kl 0800 hissades den finska flaggan på huset under ”skyldra gevär” och ett ”Gud bevare Finland”. Hangö var åter en fri stad i Finland.

Flaggan som hissades togs senare hand om av lottorna, vilka förestod Svenska Frivilligbataljonens kantin. De lät brodera in följande text på flaggan ”Till tecken på stadens återerövring hissades denna flagga av 3. kompaniet SFB 4 XII kl 0800 i Hangö”. Flaggan skänktes till Karis skyddskårsdistrikt, men finns idag väl bevarad vid Nylands brigad.

Det har nu gått 75 år sedan Hangö blev fritt. 75 år är en kort tid ur ett historiskt perspektiv, men en lång tid för en människa. Under de gångna åren har Hangö utvecklats på många sätt. Framförallt gäller det industrin, hamnen och turismen som har blivit viktiga näringsgrenar för staden. Hangö är en stad man gärna besöker och då särskilt på sommaren.

Idag firar vi framförallt Finlands självständighetsdag. I 99 år har Finland förblivit en självständig nation. Men kampen för detta har varit hård. Jag vill därför att vi alla riktar en tacksamhetens tanke till alla de kvinnor och män som genom sina offer gjort det möjligt för oss att kunna samlas idag. Tack vare deras kamp är Finland ett fritt land och Sverige har en mycket uppskattad och nära granne.

Slutligen kan jag inte undgå att nämna följande. Hangö har ju sedan urminnes tider varit en sjöfararstad och sjöfararnas skyddshelgon är S:t Nikolaus. Även han firas idag och i en del kyrkor och hem har det tänts ett ljus också för honom.

Tack!